

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ 2011–2015.

САДРЖАЈ

Одељак 1.	УВОД
1.1.	Уводна реч председника општине
1.2.	Канцеларија за младе
1.3.	Радна група за израду ЛАП-а за младе
1.4.	Методологија рада
Одељак 2.	ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ
Одељак 3.	КОНТЕКСТ
3.1.	Географски подаци
3.2.	Демографски подаци
3.3.	Анализа кључних актера
3.4.	Анализа постојећих ресурса
3.5.	SWOT анализа
3.6.	Истраживање о сопственим потребама младих
3.7.	Пресек стања и положаја младих
Одељак 4.	СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И ПРИОРИТЕТИ
Одељак 5.	ПОВЕЗАНОСТ СА ДРУГИМ СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА
5.1.	Повезаност са Националном стратегијом за младе
5.2.	Повезаност са другим локалним стратегијама
Одељак 6.	МЕХАНИЗМИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ
Одељак 7.	ПРОМОЦИЈА ЛАП-а ЗА МЛАДЕ

АНЕКСИ	
Анекс 1	Акциони план за 2011. годину
Анекс 2	Акциони план 2012–2015. године

Одељак 1.

УВОД

1.1. Уводна реч председника општине

Израда Локалног акционог плана за младе у Варварину представља подршку за системско решавање проблема младих и препознавање ове популације као ресурса, којој треба помоћи и оснажити је да самостално, а уз подршку старијих, узме активније учешће у друштву и заједнички ради на решавању проблема и суочи се са изазовима живота у наредном периоду.

Бројне генерације младих у Србији у претходном периоду су одрастале у окружењу насиља, оружаних сукоба, санкција, бомбардовања и друштвених преврата. Одрастали су у изолацији, без одговарајуће друштвене бриге, преплављени сликама насиља у медијима, затечени у сиромаштву које нису проузроковали. Након свих ових догађања наступио је период транзиције, период брзих економских и друштвених промена.

Последње две деценије, због свеобухватног стања у земљи и напора већине становништва да осигура елементарну егзистенцију, друштво је, на свим нивоима оставило генерације младих да се саме боре за своје боље сутра.

Важно је да решавање проблема младих буде подстакнуто кроз системска решења, активније учешће младих у друштвеном животу, кроз њихову међусобну сарадњу и учествовање у доношењу одлука које се њих тичу.

Младе видимо као велики ресурс развоја друштва у будућности, посебно у време брзих економских и друштвених промена. Младима треба пружити подршку и мотивисати их, да се у сарадњи са старијима, заједнички боре за бољи положај у друштву и стварање срећнијег окружења на добробит своје и свих будућих генерација.

Младима је неопходна подршка, јер није реч само о њиховом бољем животу, већ и о будућности земље. Системска, организована и стална подршка младима значи квалитетну будућност Варварина, његов даљи економски развој, повећање наталитета и стварање услова за бољи живот младих.

Усвајање Локалног акционог плана за младе и отварање Канцеларије за младе у Варварину представља покушај да млади буду препознати као посебна друштвена група и постану носиоци промена и активни чиниоци развоја друштва.

Зоран Миленковић, професор

Председник Општине Варварин

1.2. Канцеларија за младе

Канцеларија за младе (КЗМ) општине Варварин основана је одлуком Скупштине општине Варварин у априлу 2008. год. Са активним радом почела је у мају 2010. год. Канцеларија се налази у Дому културе, на другом спрату. Поред локалног координатора који још увек није запослен, КЗМ има и неколико волонтера.

Канцеларија за младе је одрживи сервис за младе, спона између државе, локалне заједнице и младих која делује као засебно тело у оквиру локалне самоуправе и која се бави искључиво питањима младих.

Канцеларија за младе је место где се младима пружа подршка у сваком облику и подстиче креативни развој и културно стваралаштво. КЗМ јача одлучност младих да се активније укључе у процес доношења одлука важних за квалитетнији живот локалне заједнице, утиче и на повећање запажености младих и афирмисаности локалне иницијативе младих, стварајући мрежу младих активиста, спремних на основне облике волонтерског ангажмана у локалној заједници.

У досадашњем периоду, Канцеларија је у сарадњи са локалном самоуправом и Спортским савезом спровела следеће активности:

Јун, 2010. године:

- Учешће на локалном нивоу у оквиру еколошке акције "Очистимо Србију".
- Свечано отварање мини-пич терена.

Јул, 2010. године:

• У сарадњи са НСЗ-ом, КЗМ је организовала предавање о примени мера активне политике за запошљавање, информисању младих о могућностима каријерног вођења и информисања, писању радних биографија и могућностима омладинског предузетништва.

Август, 2010. године:

• Обележавање Дана младих серијом активности: цртање графита, „Игре без граница“, концерт групе "Flashback". Подељене су и промотивне мајице КЗМ-а.

Септембар, 2010. године:

• Поводом прославе два века од битке на Варваринском пољу и обележавања Дана општине Варварин, КЗМ је активно учествовала у организовању низа програма: турнир у малом фудбалу основних школа, отварање Дома за дневни боравак деце са посебним потребама, Изложба слика ликовне колоније, Етно фестивал.

Октобар, 2010. године:

- Координаторка КЗМ је присуствовала семинару, тј. обуци – Академија омладинског рада, посвећеном оснаживању омладинских организација и Канцеларија за младе за рад са младима из осетљивих група и мање развијених средина, у Бечеју.
- Сарадња са ђачким парламентом и тренинг у Јагодини поводом израде Локалног Акционог Плана.

Новембар, 2010. године:

- Обзиром да читава Европа пажљиво посматра резултате наше омладинске политике, координаторка КЗМ Варварин је имала прилике да се упозна са принципима, методама рада, инструментима омладинске политике Савета

Европе на семинару у Стразбуру, са циљем да стечена знања и идеје примени у својој средини.

- Организован је хуманитарни концерт Музичке школе „Стеван Христић“ из Крушевца за децу кориснике материјалног обезбеђења општине Варварин.
- Одржано је предавање о здравим стилима живота, болестима зависности и превентивним мерама под називом „Здрав стил – мој стил“.
- Креативна радионица је организована у сарадњи са координаторима других општина у циљу представљања КЗМ Варварин и упознавања са њеним циљевима и задацима.
- Формирана је радна група за израду ЛАП-а.
- Координаторка КЗМ је присуствовала семинару “Улога канцеларија за младе у европским интеграцијама Србије” у Београду.

КЗМ ће у будућности радити на јачању својих капацитета и још интензивнијем и свеобухватнијем раду. КЗМ планира да настави са досадашњим и покрене нове активности. Основне смернице у даљем раду КЗМ биће одређене Локалним акционим планом за младе.

Од посебног је значаја да у будућем периоду буду испуњени следећи утврђени минимални стандарди и планиране активности рада КЗМ: административни трошкови, плата координатора, усавршавање координатора и волонтера, успостављање квалитетне комуникације са МОС-ом и другим КЗМ у окружењу, повећање видљивости КЗМ, обележавање „Међународног дана младих“ и других важнијих датума који се тичу младих, едукативне и креативне радионице и трибине, радионице за активно тражење посла и КВС, учешће у културним и спортским активностима у заједници.

Да би се ови минимални стандарди/активности испунили неопходно је да КЗМ има одређен загарантован буџет.

Канцеларија представља примарно тело у Општини које се брине о младима, па би њено даље јачање требало да буде од приоритетне важности.

1.3. Радна група за израду ЛАП-а

На основу члана 46. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/07) и члана 62. Статута Општине Варварин („Службени лист Општине Варварин“, број 9/08),

Општинско веће општине Варварин на седници одржаној дана 03.08.2010. године, донело је

РЕШЕЊЕ

о образовању Комисије за израду
Локалног Акционог Плана за младе

- Образује се Комисија за израду Локалног акционог плана за младе, у саставу:
  1. Слађана Бркић из Варварина, за област запошљавања;
  2. Саша Живадиновић из Варварина, за област образовања;
  3. Жељко Дамњановић из Варварина, за област спорта;
  4. Никола Савић из С. Варварина, за област социјалне заштите;
  5. Марија Милошевић из Тољевца, за област здравствене заштите;
  6. Предраг Петковић из Варварина, за област културе;
  7. Славољуб Анђелковић из Бошњана, за област безбедности и правосуђа;
  8. Марија Брајовић Јовановић из Варварина, координатор Канцеларије за младе

- Задатак Комисије је да изради Нацрт Локалног акционог плана за младе, спроведе јавну расправу и исти достави Општинском већу општине Варварин.

- Ово решење објавити у „Службеном листу општине Варварин“.

• 1.4. Методологија рада

Процес израде Локалног акционог плана за младе (ЛАП) инициран је и вођен у сарадњи са Министарством омладине и спорта (МОС). Целокупност процеса израде ЛАП-а пратио је и усмеравао стручни консултант МОС-а чиме се постигла усаглашеност са Националном стратегијом за младе и АП за младе, као и осталим секторским документима. Уз подршку консултанта, нуклеус будућих стандарда рада КЗМ уграђен је у планиране активности и циљеве ЛАП-а.

Израда ЛАП-а је методолошки заснована на партиципативном приступу, који подразумева директну укљученост свих јавних и приватних заинтересованих страна у току трајања целокупног процеса. Партиципативни приступ у изради ЛАП-а не односи се само на заједничку израду стратешког документа и пратећих анекса, већ омогућава шире учешће заједнице у идентификацији, активирању и координацији партнерстава за имплементацију појединих активности и пројеката.

Разлог за увођење партиципативне методе је пре свега практичне природе. Без партиципативног приступа често се локалним заједницама намећу обавезе да спроведу одређене активности, иако сама заједница није била укључена у тај пројекат. На крају, партиципативни приступ побољшава квалитет донетих одлука тако што омогућава:

- Базу знања за одговоран процес доношења одлука заснованих на чињеницама;
- Широку базу подршке за донесене одлуке;
- Колективно власништво над проблемима и решењима проблема;
- Јачање локалних капацитета за имплементацију пројеката;
- Повратне информације за руководство.

Различити субјекти, са различитим улогама и функцијама, били су укључени у процес израде Локалног акционог плана за младе, почев од фазе планирања па до фазе дефинисања реализације назначених управљачких активности. Све јавне и приватне заинтересоване стране који живе и раде на територији Општине биле су задужене за општу елаборацију Локалног акционог плана за младе, док су стручне стране окупљене у Радну групу и координациони тим учествовали у изради ЛАП-а.

Процес израде Локалног акционог плана за младе састојао се из више фаза.

Циклус израде Локалног акционог плана за младе почео је формирањем Радне групе и дефинисањем основних принципа и вредности на којима ЛАП почива.

У другој фази установљен је контекст, израдом анализе текућег стања заједнице – профилисањем заједнице, и то првенствено из визуре положаја и проблема младих. Конкретно, у овој фази израђени су географски и демографски профил заједнице, анализа кључних актера и расположивих ресурса, SWOT анализа. Такође, за ову прилику спроведено је посебно истраживање младих о сопственим потребама. Резултати тог истраживања битно су допринели дефинисању положаја младих у заједници. На основу резултата добијених у другој фази, урађен је пресек стања и положаја младих у локалној заједници.

Након ове фазе, на основу свих дотадашњих резултата, утврђени су стратешки правци и приоритети ЛАП-а.

Потом су дефинисани детаљни акциони планови, са конкретним активностима које треба спровести.

У наредној фази дефинисани су механизми спровођења ЛАП-а (уз одговарајући мониторинг и евалуацију) и модалитети промоције ЛАП-а.

На крају, нацрт ЛАП-а је читала и дорадила Радна група, а затим га упутила органима ЛС на усвајање. ЛАП је усвојило општинско веће и као нацрт документа припремило га за јавну расправу и скупштинско усвајање. У општинском буџету обезбеђена су средства за спровођење ЛАП-а чиме је, уз очекивано суфинансирање МОС-а и других донатора, обезбеђено његово спровођење.

Одељак 2. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Локални акциони план за младе општине Варварин, у току свог рада и креирању мера за побољшање статуса младих, користиће принципе на којима је рађена Национална стратегија за младе, јер произлазе из вредносног система чији су основ Устав Републике Србије, Универзална декларација о људским правима, Конвенција УН о правима детета са Протоколима, Конвенција Савета Европе о људским правима и основним слободама и Међународни пакет о грађанским и политичким правима.

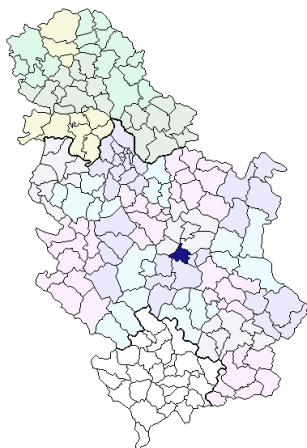
Принципи Локалног акционог плана за младе су:

- **Поштовање људских права** – Обезбеђује се да сви млади имају иста права без обзира на пол, расну и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње/инвалидитет. Обезбеђују се равноправне могућности за развој младих засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, властитим изборима и способностима.
- **Равноправност** – Омогућава се да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са разноврсним сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.
- **Одговорност** – Подстиче се и развија одговорност оних који раде са младима, као и одговорност младих у складу са њиховим могућностима.
- **Доступност** – Препознају се и уважавају капацитети младих као важног друштвеног ресурса и исказује се поверење и подршка њиховим потенцијалима: млади знају, могу, умеју. Омогућава се и обезбеђује доступност свих ресурса младима Млади у Србији Обезбеђују се услови за очување здравља младих и квалитетно спровођење слободног времена. Афирмише се и стимулише постепено увођење и развијање инклузивног образовања на свим нивоима.
- **Солидарност** – Развија се интергенерацијска солидарност и улога младих у изградњи демократског грађанства. Подстичу се сви облици вршњачке солидарности, подстиче се култура ненасиља и толеранције међу младима.
- **Сарадња** – Подржава се и обезбеђује слобода удруживања и сарадња са вршњацима и подстиче интергенерацијска сарадња, на локалном, националном и међународном нивоу.
- **Активно учешће младих** – Обезбеђују се права, подршка, средства, простор и могућност како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.
- **Интеркултурализам** – Омогућава се поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранција, као и афирмација уметничких и креативних приступа усмерених на неговање и развијање интеркултуралног дијалога међу младима.
- **Целоживотно учење** – Промовише се целоживотно учење у којем се афирмишу знање и вредности и омогућава стицање компетенција. Обезбеђује се повезивање формалних и неформалних облика образовања и развијање и успостављање стандарда у образовању.
- **Заснованост** – Обезбеђује се да сви стратешки концепти, принципи и активности који се односе на младе буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања о младима.

Одељак 3.

КОНТЕКСТ

3.1. Географски подаци

Слика бр. 1. Положај општине Варварин у републици Србији

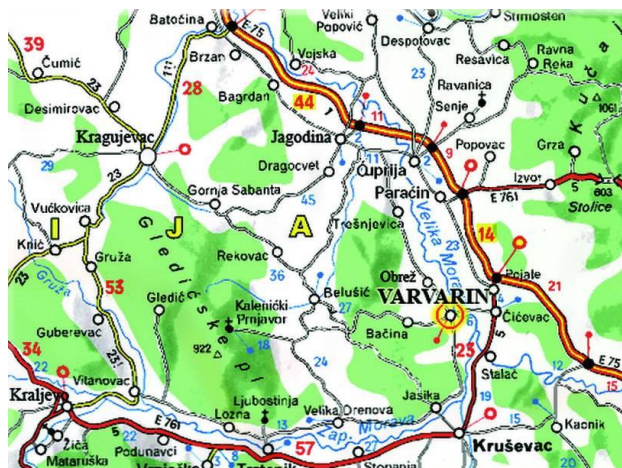
Општина Варварин смештена је у средишњем делу Србије, на самом југу Шумадије и то између $21^{\circ} 07' 30''$ и $21^{\circ} 26' 35''$ источне географске дужине и $43^{\circ} 37' 30''$ и $43^{\circ} 52' 30''$ северне географске дужине и као таква заузима повољан географски положај. Протеже се на површини од $248,8 \text{ km}^2$, коју покривају 21 насеље укључујући и варош Варварин као средиште општине.

Слика бр. 2. Насеља у општини Варварин

Подручје општине Варварин простире се на североисточном делу Расинског округа и обухвата јужне и источне падине Јухора, југоисточне обронке Гледићских планина као и део алувијалне равни на левој обали Западне и Велике Мораве. Смештена на крајњем југу Горњовеликоморавске котлине, општина Варварин чини раскрсницу путева регионалног ранга који повезују јужну и северну Србију са крушевачким и краљевачким подручјем.

Источну границу општине Варварин тангира магистрални пут М-5 (Појате-Крушевац-Краљево), а у непосредној близини се налази саобраћајна петља Појате преко које се читаво подручје прикључује на аутопут-европску путну мрежу. Кроз средишњи део општине пролазе регионални путеви Р-217 и Р-218, а у западном делу пружа се Р-102. Магистрална железничка пруга Београд-Ниш и пруга Сталаћ-Крушевац такође тангира подручје општине Варварин. Најближа железничка станица налази се у Ћићевцу (6 км) и Сталаћу (11 км).

Слика бр. 2.
удаљеност Општине у
односу на путеве од
европског и државног
значаја

Као најмаркатније обележје рељефа овог дела Србије, доминира стара планина Јухор, а у хидрографији општине централно место припада Великој Морави која и настаје, спајањем Јужне и Западне Мораве, на 129,4 м надморске висине, на месту Саставци, на ивици Варваринског поља.

Сва су насеља углавном смештена поред главних саобраћајница, дуж Западне и Велике Мораве и Каленићке реке.

Табела бр. 1. Удаљеност Варварина од градских насеља у ужем и ширем окружењу (км)

Варварин - Сталаћ	10
Варварин - Крушевац	22
Варварин - Параћин	23
Варварин - Ћуприја	29
Варварин - Јагодина	40
Варварин - Алексинац	49
Варварин - Ниш	79
Варварин - Краљево	83
Варварин - Крагујевац	86
Варварин - Београд	173

Насеља варваринске општине смештена су у области коју карактерише умерено континентална клима, првенствено са хладним зимама и топлим летима, са специфичним модификацијама.

По величини територије и по броју становника општина Варварин спада у мање општине Србије, а по морфолошкој структури рељефа у мање сложене. Већи део територије ове општине лежи у долинској равни Велике Мораве и њене притоке Каленићке реке, са просечном надморском висином око 140 м. Западни део територије чини издигнутије побрђе Темнића, а на северозападном и северном делу терен се постепено издиже у блаже падине, па у стрмије планинске стране Јухора. Тако су на територији ове општине заступљене три морфолошки и висински различите просторне целине, од којих је долинска раван Велике Мораве најпространија, а планински део Јухора најмањи део територије.

3.2. Демографски подаци

Број становника. Како из доње табеле можемо видети, број становника општине Варварин је од пописа 1953. године у константном опадању (ниска стопа наталитета, висока стопа морталитета, механички одлив становништва). По последњем попису из 2002. године у општини Варварин живи 20.122 становника, што је чак за 3.699 становника мање него на претходном попису, 1991. године, када је у Општини живео 23.821 становник.

Табела бр. 2. Број становника општине Варварин према званичним пописима

	1953	1961	1971	1981	1991	2002*
Број становника	26,744	26,423	26,143	25,779	23,821	20,122
Промена бр. становника (ланчани индекс)	98.8	98.9	98.6	92.4	97.9	91.8

Наредна табела показује нам да се, према проценама, број становништва наставио да смањује и у периоду 2003–2006. Према тим проценама, 2006. године тај број је износио 19.157. За претпоставити је да се са овим трендом наставило и до данас. Овакав тренд карактеристичан је и за Србију у целини.

Табела бр. 3. Процењени број становника у периоду 2003–2006.

	2003	2004	2005	2006
Број становника у општини	19,895	19,719	19,469	19,157
Укупна промена бр. становника у општини	-191	-176	-250	-312
Стопа раста броја становника у општини	99.05%	99.12%	98.73%	98.40%
Стопе раста бр. становника у на нивоу округа	99.38%	99.36%	99.20%	99.03%
Стопа раста броја становника у Србији	99.50%	99.30%	99%	98.60%

Број младих. Доња табела нам показује да, према попису из 2002. године у Општини живи укупно 3.477 младих (15–29 год). Од тога је 1.797 мушкараца и 1.680 жена. Иако је број мушкараца већи, може се рећи да у Општини постоји полна бројчана уравнотеженост младих. С обзиром да је број становника у Општини у константном опадању логично је претпоставити да је број младих у Општини данас још мањи, вероватно око 3.000.

Табела бр. 4. Број младих у Општини, према попису из 2002. год.

	Број	Удео у укупном бр. становника у општини
Укупно младих	3.477	17,2%
15-19	1,071	5%
20-24	1,176	6%
25-29	1,230	6%

Немогућност младе популације да се запосли на територији Општине и немогућност младих парова да реше станбено питање ван примарних породица из којих потичу, доводи до тога да млади одлазе у веће градске центре, или на привремени рад у иностранство, а на територији Општине остају старачка самачка

домаћинства. Најчешће средину напуштају млади који су високообразовани, јер најтеже проналазе запослење које оговара њиховој стручној спреми. Млади који остају, одлажу заснивање брачне или ванбрачне заједнице, најчешће до горње репродуктивне границе, а када заснују породицу рађају по једно, или евентуално двоје деце.

Природни прираштај. Већ дужи низ година Општину карактерише негативан природни прираштај. У 2007. години рођено је 123 детета, а умрло је 349 лица. Природни прираштај је те године био -226, односно чак -12.00 (на 1.000 становника се роди 6.5 а умре 18.5 лица). Да је ово изузетно негативан природни прираштај показује нам поређење са Округом и Републиком, у којима је природни прираштај на 1.000 становника -6.0 односно -4.7.

Табела бр. 5. Витални догађаји, 2007.

	Општина	Округ	Србија
Живорођени	123	2,100	68,102
Живорођени на 1000 становника	6.5	8.4	9.2
Умрли	349	3,604	102,805
Умрли на 1000 становника	18.5	14.5	13.9
Природни прираштај	-226	-1,504	-34,703
Природни прир. на 1000 стан.	-12.0	-6.0	-4.7

Старосна структура становништва општине Варварин није повољна. Примера ради, према попису из 2002. године деца и омладина чине 20,16%, а остарели са преко 60 година живота чине 30,29% становништва Општине. Готово половину популације чини становништво старосне доби од 18–60 година (49,55%). Удео лица старијих од 65 година у општини Варварин чини 24,32% укупне популације (4.893 лица).

Табела бр. 6. Становништво према полу и старости, 2002.

Пол	Укупно	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-40
М	9.876	466	535	530	559	594	644	580	561
Ж	10.246	464	466	515	512	582	586	575	559
Свега	20.122	930	1.001	1.045	1.071	1.176	1.230	1.155	1.120

Пол	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80 +
М	638	874	765	466	559	679	665	401	271
Ж	614	756	690	492	647	806	853	631	400
Свега	1.252	1.630	1.455	958	1.206	1.485	1.518	1.032	671

Неповољну старосну структуру потврђује нам и преглед старосних индикатора становништва. Видимо да је индекс старења, који представља однос старог (60 и више година) према младом (0-19) становништву, далеко већи од републичког просека. Просечна старост становништва Општине је 43,77 година што је сврстава у демографски дубоко старе.

Табела бр. 7. Старосни индикатори становништва, 2006.

	Општина	Округ	Србија
Просечна старост (године)	43.77	42.27	40.74
Индекс старења*	133.92	118.67	101.39

Полна структура. Према попису из 2002. године у Општини живи 10.246 жена (50,92%) и 9.876 мушкараца (49,08%). Ово нам показује да је становништво уједначено по полној структури, са незнатно већим бројем жена. У поређењу са Округом и Републиком, полна структура у Општини је још уједначенија.

Табела бр. 8. Полна структура становништва, 2002.

	Општина	Структура становништва у општини	Структура становништва у округу	Структура становништва у Србији
Мушко	9,876	49.08%	48.87%	48.60%
Женско	10,246	50.92%	51.13%	51.40%
Укупно	20,122	100.00%	100.00%	100%

Демографска кретања. Општину Варварин карактерише одлив становништва. У потрази за бољим животом становници (посебно млади) одлазе у велике градске центре у земљи или у иностранство. Велики број пријављених становника Општине налази се на привременом раду у иностранству. Након 1999. демографску структуру увелико је променио и знатан број расељених лица са Косова, који су се настанили на територији Општине. Осим тога, приметно је и кретање становника из села у насеље Варварин. Због свега наведеног број сеоског становништва се све више смањује.

Образовна структура становништва нам показује да је у Општини чак 1,130 (6,59%) неписмених лица старости 15 и више година. Без школске спреме је 1,538 лица, од чега чак 1.271 жена. Велики број лица нема завршену ни основну школу, а чак 5,335 лица (31,12%) има завршену само основну школу. Свега 295 лица (1,72%) је високо образовано, што је далеко испод републичког просека (6,50%).

На основу свега овога закључује се да је образовна структура становништва прилично лоша.

Табела бр. 9. Образовна структура становништва старог 15 и више година, 2002.

	Општина (број)	Општина (%)	Србија (%)
Укупно становништво (>15)	17,146	100.00%	100%
Без школске спреме	1,538	8.97%	5.70%
1-3 разреда основне школе	682	3.98%	2%
4-7 разреда основне школе	4,849	28.28%	14.20%
Основно образовање	5,335	31.12%	23.90%
Средње образовање	3,853	22.47%	41.10%
Више образовање	370	2.16%	4.50%
Високо образовање	295	1.72%	6.50%
Непознато	224	1.31%	2.20%
Неписмени укупно	1,130	6.59%	3.60%

Етничка и верска припадност. По етничкој припадности, на попису из 2002. године, 19.853 становника Општине изјаснило се као Срби (98,66%), 38 као Роми (0,19%), 33 као Црногорци (0,16%), 22 као Македонци (0,11%), 17 као Румуни (0,08%)... По вероисповести највише је православаца (98,36%), потом протестаната (0,11%) и католика (0,08%)

3.3. Анализа кључних актера

3.3.1. Локална самоуправа – најбитнији актер развоја омладинске политике

Општина Варварин, преко својих органа, у складу са Уставом и законом, доноси програме развоја, доноси урбанистичке планове, доноси буџет и завршни рачун, уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности, као и организационе, материјалне и друге услове за њихово обављање.

Општина доноси програме уређења грађевинског земљишта, уређује и обезбеђује коришћење пословног простора којим управља, стара се о заштити животне средине, уређује и обезбеђује обављање послова који се односе на изградњу, ревитализацију и реконструкцију, одржавање, заштиту, коришћење, развој и управљање локалним и некатегорисаним путевима, као и улицама у насељима.

Општина оснива установе и организације у области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дечје и социјалне заштите и туризма, прати и обезбеђује њихово функционисање, организује вршење послова у вези са заштитом културних добара од значаја за општину, подстиче развој културно-уметничког аматеризма и ствара услове за рад установа културе чији је оснивач.

Општина обавља и низ других функција у складу са законом.

Канцеларија за младе (КЗМ) општине Варварин основана је одлуком Скупштине општине Варварин у априлу 2008. год. Са активним радом почела је у мају 2010. год. и од тада је спровела више активности. КЗМ се налази у Дому културе, на другом спрату. Поред локалног координатора који још увек није запослен, КЗМ има и неколико волонтера.

КЗМ у Варварину ствара услове за квалитетнији живот младих људи и њихово активно учешће у савременим токовима развоја друштва. Њени основни циљеви јесу идентификовање потреба и проблема младих и приступање методама њиховог решавања, као и промовисање вредности толеранције, поштовања људских права и равноправности.

Канцеларија представља примарно тело у Општини које се брине о младима, па би њено даље јачање требало да буде од приоритетне важности.

У општини Варварин још увек није формиран **Савет за младе**, али ће након усвајања ЛАП-а, бити приоритет и формиран.

3.3.2. Образовање

На подручју општине Варварин постоје пет централних основних школа са 13 издвојених четвороразредних одељења. Укупан број ученика у основним школама је 1.630. Велики проценат завршава школу – око 99,50% а мали број ученика прекида школовање (годишње просечно 3 ученика).

Постоји једна **средња школа** која има око 450 ученика. У школи су одељење гимназије, хемијске, економске и машинске струке у четворогодишњем трајању и аутомеханичар, бравар, инсталатер и механичар грејне и расхладне технике у трогодишњем трајању. Средњу школу заврши око 98% ученика, а један број напусти школу у току школовања.

Из општине Варварин сваке године 10 ученика упише специјалну школу у околним градовима. Општина финансира смештај те деце у домовима или путовање те деце са пратиоцем.

Талентовани ученици и студенти добијају стипендију за школовање. За ученике средњих школа је услов освојено прво, друго или треће место на републичком такмичењу а за студенте просек студирања у претходној години најмање 8,00. Годишње за ове стипендије конкурише двадесетак ученика и студената.

У циљу унапређења образовања општина помаже школе у опремању савременим наставним средствима.

У свим школама су опремљени кабинети информатике, спортски терени, фискултурне сале, кабинети за хемију, физику, биологију и др.

Сиромашним ученицима обезбеђују се бесплатно уџбеници, финансира се путовање до школе (основне и средње и друго).

3.3.3. Здравство

Дом здравља почео је са радом 1953. године. У овом тренутку, Дом здравља Варварин има у свом саставу Диспанзер за децу, Диспанзер за жене, службе медицине рада, пулмологије, рентгена, неуропсихијатрије, зубну, патронажну, хитне помоћи, интерне медицине, хигијенско-епидемиолошку, статистике, лабораторијске, као и амбуланте у Бошњану, Обрежу, Бачини и Доњем Крчину, који раде свакодневно и још у Доњем Катуну, Залоговцу, Избеници, Орашју и Маскару које раде појединим данима у недељи. У овом тренутку Дом здравља послује као РЈ ЗЦ Крушевац, а у току је процес раздвајања.

У погледу постојеће структуре радника постоји вишак појединих и мањак других профила радника. Опрема коју Дом здравља поседује је веома оскудна и не може да задовољи савремене начине дијагностике и лечења пацијената. Застарели су методи рада у лабораторији, рентгену и АТД диспанзеру. Служба хитне помоћи осим боце са кисеоником и ЕКГ-ом нема другу опрему, нити дефибрилатор. Дг службама недостаје ЕХО апарат. Нема довољно опремљених санитарских возила. Амбуланте на терену немају никакву додатну опрему, чак ни ЕКГ апарате.

Организација успешног пружања медицинске помоћи на територији Општине у будућности би подразумевала неколико теренских, веома добро опремљених возила, бар два санитарска возила са свим апаратима за брзу и неодложну хитну медицинску помоћ, апарат за ЕХО дијагностику и већи број лекара од постојећег.

3.3.4. Запошљавање

Национална служба за запошљавање, испостава Варварин усклађује понуду и тражњу на тржишту рада, посредује између предузећа, центара за обуку и школа, игра активну улогу у развоју локалних стратегија и програма запошљавања.

Испостава НСЗ је институција која организовано брине о незапосленима општине. Незапослени остварују право на обавештавање о могућностима и условима за запошљавање; посредовање у запошљавању; додатно образовање и обуку; мере активне политике запошљавања; новчану накнаду за време незапослености. Испостава у Варварину пружа младима са евиденције у мањој или већој мери све оне програме који се реализују на подручју целе Републике:

- могућност завршавања бесплатних обука (информатичка и страни језик);
- могућност завршавања обука преквалификације и доквалификације;
- могућност субвенцирања доприноса за младе до 30 година;
- могућност коришћење финансијских средстава НСЗ-а за лица која су заинтересована за покретање сопственог бизниса;
- могућности стручног усавршавања и оспособљавања.

Међутим, због ограничених финансијских средстава и људских ресурса, ови програми се не реализују у неопходном обиму и фреквенцији.

Незапослени млади. Према подацима НСЗ Варварин, на дан 30.09.2010. године, на евиденцији се налазило 1.249 лица, од чега 661 жена. Укупан број младих (15–29 година) био је 298, што чини 23,85% свих незапослених. Број жена је 159 а мушкараца 138. Када је у питању стручна спрема, на евиденцији је највише незапослених младих са III степеном стручне спреме – 86. Након тога следе млади са IV степеном – 86, и млади са I степеном – 73.

Табела бр. 10. Млади незапослени (по стручној спреми), 30.09.2010.

Службена група: Млади (до 30 година старости)	УКУПНО		15 - 19 година		20 - 24 године		25 - 29 година	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
УКУПНО	298	159	34	12	112	54	152	93
I степен стручне спреме	73	38	8	1	23	12	42	25
II степен стручне спреме	11	7	1	1	5	2	5	4
III степен стручне спреме	86	44	20	6	32	16	34	22
IV степен стручне спреме	84	46	5	4	38	17	41	25
V степен стручне спреме	1	1					1	1
VI-1 степен стручне спреме	20	10			6	3	14	7
VI-2 степен стручне спреме	4	3			3	1	1	1
VII-1 степен стручне спреме	19	11			5	3	14	8

3.3.5. Социјална заштита

Главни носилац активности из области социјалне заштите у општини Варварин је **одељење Међуопштинског центра за социјални рад** за општине Варварин и Ћићевац. Послови остваривања права на дечији додатак поверени су Служби за дечију заштиту при општинској управи.

У одељењу **Центра за социјални рад** у Варварину стално запослени, са пуном радним временом: руководилац одељења – социолог, који обавља и послове социолога Међуопштинског центра и послове социјалног радника у одељењу, два социјална радника и један административни радник, док су са половином радног времена ангажовани педагог, психолог, дипл. правник и хигијеничар. Општина финансира једног радника са половином радног времена за послове домара, ложача и возача.

Пословни простор одељења Центра за социјални је након неколико година премештен, и сада одговара потребама установе. Наиме, одељењу су дате на коришћење просторије у згради Дома за дневни боравак деце са посебним потребама. Опремљеност пословног простора је скромна, задовољава најосновније критеријуме Општина је за потребе теренског рада дала Центру на коришћење путничко возило марке ЈУГО 55, старо 18 година.

Центар за социјални рад је у 2009. пружио непосредну социјалну заштиту и услуге социјалног рада за 822 лица која су се нашла у стању социјалне потребе.

Табела бр. 11. Кретање укупног броја корисника по старосним групама

Старосна група	2008.	2009.
Деца и омладина	191	136

Одрасла лица	496	457
Остарела лица	223	229
УКУПАН БРОЈ КОРИСНИКА	910	822

У групацији деце и омладине, дошло је до значајнијег смањења укупног броја корисника: 2008. било је 191. а 2009. 136 корисника.

Из доње табеле можемо видети да је највећи број корисника деца и омладина, из категорије поремећај у понашању. На другом месту су деца и омладина без родитељског старања. Године 2009. било је 22 ометених у развоју.

Табела бр. 12. Кретање укупног броја деце и омладине по основним категоријама

Деца и омладина	2008.	2009.
Без родитељског старања	26	28
Социо-материјално угрожена	7	3
Из породица са порем. породич. односима	24	12
Ометена у развоју	19	22
Са поремећајем у понашању	96	52
Остала деца и омладина	19	19
УКУПАН БРОЈ	191	136

Црвени крст Варварин (ЦК) је друштвена организација веома дуге традиције. У континуитету постоји од 1876. године. Организација има свој Закон усвојен и у Републичкој скупштини. Општинска организација је у саставу Националне, и има свој статут и друга нормативна акта. У свом саставу има основне организације одраслих и омладине и подмлатка.

Посебна област деловања ЦК је организовање прикупљања крви од добровољних давалаца обележавање важних здравствених датума и хуманитарни рад.

Посебна пажња посвећује се раду са омладином кроз разне облике организовања и обука.

Основни облик деловања у организацији је волонтерски рад (ЦК има 6 волонтера) и успостављена је добра сарадња са Домом здравља, Центром за социјални рад, школама, Месним заједницама, органима цивилне заштите, општинским органима, као и са другим удружењима и организацијама.

3.3.6. Култура

Дом културе Варварин са петнаест запослених радника реализује културно-образовне, сценско-музичке, библиотечке, књижевне, ликовне, филмске и друге програме и делатности.

У саставу Дома културе ради **библиотека** која броји 33.346 књига са подручним одељењима у Обрежу, Бошњану, Бачини, Залоговцу и Доњем Крчину, као и аматерско позориште. Позориште је, са својих 10 представа, постигло значајне резултате на такмичењима широм Србије. Сваке године реализује по једну представу.

Поред позоришта у Дому културе активно раде биоскоп, музичка и плесна школа, као и школа за манекене.

Посебно место у раду Дома културе заузима и издавачка делатност где у просеку годишње се изда по неколико наслова.

Међу манифестацијама које Дом културе организује, може се иидвојити: обележавање Бадње вечери и Ускрса, дочек Српске Нове године, Академија поводом Светог Саве, промоције књига и књижевне вечери организују се једном месечно, стручна саветовања за пољопривреднике, изложбе етнографске грађе и

ручних радова, обележавање 8. марта, а током марта и априла одржавају се и Општинско такмичење рецитатора 'Песниче народа мог', сусрети села, Окружно такмичење хорова основних школа Расинског округа.

Ако се посматра садашња ситуација на плану културе, могу се уочити недостаци како у просторном, тако и у техничком погледу. Поред града Варварина Домови културе налазе се у још десет села, а у Избеници и Доњем Крчину они су руинирани. Ни у једном Дому културе нема до краја адекватних просторно-техничких услова за рад. Такође, постоји и проблем квалитетних људских ресурса. Домови културе по селима немају запослене, већ се све културне активности одвијају преко месних заједница и културно- уметничких друштава.

У библиотеци Дома културе као и подручним одељењима у Бачини, Обрежу, Бошњану, Доњем Крчину и Залоговцу има укупно 58.000 књига, што је мало, а недостатак средстава онемогућује набавку нових књига. Поред тога недостају каталожки ормари који су веома битни у библиотечној делатности. Треба истаћи и да библиотеци недостаје дечје одељење, као и завичајно одељење.

У Општини ради **7 културно-уметничких друштава**. Од њих један број нема адекватан простор за рад, народну ношњу, кореографе и музичаре, па су приморани да све то траже у другим срединама.

3.3.7. Спорт

У општини Варварин активно је 13 фудбалских клубова, по један одбојкашки и кошаркашки клуб, два шах клуба, и један боди-билдинг клуб. На нивоу округа постоји и пионирска екипа "Темнић" Варварин као и пет екипа пионира општинске лиге. КК "Темнић" постиже изузетан успех, и у свом саставу има пионире, кадете, школу кошарке, женску селекцију и сениорски погон.

Спортски центар „Темнић“ у свом саставу поседује Халу спортова капацитета 1.000 седишта. Хала пружа могућност спортистима и рекреативцима за бављење кошарком, одбојком, малим фудбалом, рукометом и стоним тенисом. Осим терена за мале спортове хала има и теретану.

У општини Варварин је изграђен и мини пич терен у јуну 2010. године, али се као проблем уочава то што су поједини спортски терени и игралишта руинирани и не пружају адекватне услове за бављање спортом. На територији Општине не постоје ни отворени ни затворени базени. Из тог разлога потребно је обезбедити услове за изградњу и адаптацију отворених и затворених спортских терена и базена.

У области спорта општина Варварин среће се и са недовољним ангажовањем жена у спорту, па се као последица тога јавља недовољан број женских спортских клубова.

3.3.8. Цивилни (НВО) сектор

Удружење за унапређење ресурса грађана Варварина млада је организација, основана почетком 2010. године. Основни циљеви Удружења су: залагање за људска права, подизање капацитета рањивих група, заштита животне средине, очување културне баштине, развој предузетништва.

Још увек нема ниједне НВО у Општини Варварин која се примарно бави младима.

3.3.9. Медији

У Општини нема локалних медија и то представља велики проблем у домену информисаности грађана. Тренутно се о активностима у својој општини млади могу штуро информисати преко локалних медија других општина, или преко посебних рубрика у националним медијима:

- Телевизија: Радио телевизија С, Радио телевизија Крушевац, Канал Плус – Крушевац, Канал М – Параћин, РТС – дописништво Крушевац
- Штампa: Блиц, Вечерње новости, Политика, Поморавље – Смедерево
- Радио станице: ТОП радио Варварин, Радио Ћићевац, Радио Крушевац, друге локалне радио станице

3.4. Анализа постојећих ресурса

У овом одељку дат је преглед постојећих финансијских средстава намењених младима добијених из локалног буџета, и наведене су активности које су реализоване уз финансијска средства из буџета. У одељку су наведена сва издвајања намењена младима (стипендирање младих, плаћање превоза до школе, бесплатне средњошколске ужине...). Подаци су добијени у општинском одељењу за буџет.

Буџет општине Варварин за 2009. годину –195.000.000,00.

Буџет општине Варварин за 2010. годину – 212.000.000,00.

Средства из општинског буџета у потпуности или делимично намењена младима:

Буџетска издвајања за 2010.	Реализоване активности
700.000,00	Средства за културно уметничка друштва
4.750.000,00	Средства за спортске клубове
800.000,00	Средства за превоз ученика специјалних школа, исхрану и смештај
1.000.000,00	Финансирање Дневног центра за боравак деце и омладине са посебним потребама
50.000,00	Дан младих – активности КЗМ
7.300.000,00 динара	Укупно

Основни материјални ресурси Општине који се непосредно тичу младих јесу:

- Простор Дома културе Варварин – Канцеларија за младе
- Простор Спортско – туристичког центра „ Темнић“ Варварин
- Спортска игралишта
- Мини пич терени

3.5. SWOT анализа

<p>ПРЕДНОСТИ</p> <p>Активности и ресурси КЗМ Мрежа основних и средњих школа Развијена мрежа спортских објеката Ресурси дома културе и институција на локалном нивоу које се баве младима (Дом здравља, НСЗ, Центар за социјални рад...) Близина важних саобраћајница Културно историјска баштина Приступ медијима</p>	<p>СЛАБОСТИ</p> <p>Лоша економска ситуација Низак ниво запослености младих Мали број културних догађаја Лоша повезаност сеоских насеља Недостатак приступа интернету у сеоским срединама Неквалитетно провођење слободног времена и пасивизам младих Непостојање буџета КЗМ</p>
<p>ШАНСЕ</p> <p>Развој активизма ђачких парламената Повећање степена учешћа установа у планирању и реализацији омладинских програма Програми и активности за останак младих на селу и у општини Развој НВО сектора који се бави младима Већа финансијска подршка локалне самоуправе Сарадња са омладинским НВО из суседних општина Финансијска подршка МОС и страних донатора</p>	<p>ПРЕТЊЕ</p> <p>Велики одлив младих талентованих људи Неукљученост младих у планирање мера омладинске политике Неизвршавање трансфера Републике ка општини Несуклађеност образовног система са захтевима тржишта рада Продубљивање економске кризе</p>

3.6. Истраживање о сопственим потребама младих

У октобру 2010. године Канцеларија за младе је спровела истраживање чији циљ је био испитивање потреба и проблема младих у Варварину ради адекватног планирања мера и активности у ЛАП-у за младе. Упитником је обухваћено 104 испитаника (40 мушкараца и 64 жена) старости од 15 до 30 година који живе на територији општине Варварин. У истраживању су учествовали ученици основних и средњих школа, студенти, запослени и незапослени млади, чиме су обезбеђен свеобухватан увид у потребе и интересовања младих.

У тексту који следи приказани су најбитнији резултати истраживања.

Неформално образовање. Када је у питању неформално образовање млади су највише интересовања показали за курс шпанског језика (30,77%) и за напредну обуку рада на рачунару (23,08%). Скоро четвртина испитаника је заинтересована за компјутерску играоницу (22,12%), а једна петина за курс немачког и италијанског језика (19,23%) док би 18,27% анкетираних похађали курс енглеског језика. За француски језик интересовање је показало 5,77%, а за основну обуку рада на рачунару 4,81% младих у Варварину.

Спортске активности. Велику разноврсност млади су показали када су у питању спортске активности. Највеће интересовање су показали за активности у природи (31,73%) и за екстремне спортове (28,85%). Одбојкашки клуб је привлачан за 27,88% анкетираних, а ватерполо клуб за 24,04%. Приближно подједнако интересовање млади су показали за тениски клуб (22,12%), кошаркашки клуб (16,35%) и за клуб борилачких вештина (14,42%). За фудбалски клуб заинтересовано је 12,5% анкетираних.

Креативно-уметничке радионице. У области креативних радионица највећи број младих похађао би драмску радионицу (37,5%) и филмску и видео радионицу (28,85%). Фото радионица је интересантна за 22,12% испитаника, а школа цртања и сликања за 20,19%. За радионицу графита интересовање је показало 19,23% младих у Варварину. Следе течајеви свирања инструмената (16,35%), костимографија и модни дизајн (11,54%), и литерарна секција, школа стрипа и течајеви рукотворина са по 4,81% заинтересованих.

Игра и плес. Млади су у области игра и плес највише интересовања показали за школу латино плесова (35,58%), а приближно подједнака заинтересованост је за фолклор (27,88%) и за брејкденс (24,04%). Активности везане за чирлидерсице и мажореткиње похађала би скоро петина анкетираних (18,27%), а аеробик, пилатес, џез денс и сл. (15,38%).

Курсеви. Курсеви о здравом начину живота интересују скоро сваког другог анкетираниог (46,15%), а курсеви о контрацепцији и заштити од полних болести (28,85%). Нешто мање интересовање је за курсеве о организовању догађаја за младе (25,96%). Курсеве о покретању и вођењу самосталног бизниса би радо похађало 13,46% анкетираних. Курс о тражењу посла занима 12,5% младих.

Клубови и секције. У области клубова и секција највећи број анкетираних (више од половине) је показао интересовање за клуб за дружење и организовање журки за младе (54,81%). Сваки четврти би желео да се у Варварину организују психолошке радионице (24,04%), а новинарску секцију би похађало 21,15% младих у Варварину. Нешто мање интересовање је за волонтерски клуб (15,38%) и за

секције за заштиту природе (15,38%). Хуманитарне акције и прикупљање новца за сиромашне интересују 13,46% младих.

КЗМ. Доласком у Канцеларију за младе млади би највише волели да добију информације : о могућностима за јефтина путовања (34,62%), о могућностима за наставак школовања (24,04%), о заштити здравља и здравом начину живота (24,04%), о могућностима за запослење (23,08%), о начину на који се у општини и школи троше паре за младе (21,15%), о концертима и културним дешавањима (20,19%), о могућностима за образовање ван школе (18,27%), о могућностима за корисно провођење слободног времена (14,42%), о контрацепцији и заштити од полних болести (12,5%), о законским правима грађана (10,58%), о могућностима за хуманитарни рад (5,77%).

3.7. Пресек стања и положаја младих

Генерално гледано, проблеми младих у општини Варварин бројни су и разноврсни. Као и у већини општина у Србији, и у Варварину дуги низ година уназад не постоји системско бављење питањем младих. Проблем лошег положаја младих уочен је и у Стратегији одрживог развоја општине Варварин, у којој је као један од приоритетних стратешких циљева наведено обезбеђивање услова за останак младе популације у Општини. Зарад виталне, просперитетне заједнице, у будућности је младима дефинитивно потребно обратити изузетну пажњу.

На основу прикупљених података и урађених анализа, као основне проблеме младих можемо издвојити следеће:

- **Проблем активизма и мобилности младих**

Већ годинама млади представљају једну од највећих маргинализованих група у нашем друштву а њихово активно учешће у креирању истог није било тема интересовања и истинског ангажовања, како на државном тако и на локалном нивоу.

Квалитетна изградња локалне заједнице, отворене према младима, немогућа је без партиципације самих младих. Међутим, као и у већини општина у Србији, и активизам младих Варварина на ниском је нивоу. Уочљив је низак степен укључености младих у дефинисању и задовољењу својих потреба унутар заједнице, иако, како спроведено истраживање показује, 25,96% младих жели да се обучи за организовање догађаја за младе. Због тога је важно омогућити младима да учествују у процесу доношења одлука које директно утичу на квалитет њиховог живота и развој друштва у целини.

Да би овај процес био успешан он треба да се заснива на обавештености о могућностима које постоје у окружењу. Међутим, подаци о различитим облицима учешћа младих у друштву јесу разнородни и несистематизовани. Недостају, такође, и информације намењене младима о релевантним активностима, организованим догађајима и другим важним аспектима из живота младих.

Мобилност младих, која је јако важна због стицања и размене искустава и идеја, као и подстицања узајамне комуникације, на ниском је нивоу. У Општини нема организованих видова размене младих, ни на међуопштинском нити на државном и међународном нивоу. Због тога и не чуди што је у спроведеном истраживању на првом месту наведено да би доласком у КЗМ млади највише волели да добију информације о могућностима за јефтина путовања (34,62% испитаника).

Перспективе за додатни омладински ангажман умањују и недовољни ресурси за омладинско самоорганизовање и неразвијен невладин сектор. У Општини не постоји ни једна релевантна невладина организација која се примарно бави проблемима младих.

Формирањем КЗМ створене је основа за озбиљнији рад на решавању проблема младих. Како се из извештаја реализованих активности види, одмах након формирања КЗМ дошло је до повећаног активизма младих и већег броја програма за младе. Због тога је неопходна перманентна помоћ локалне самоуправе и МОС-с како би се обезбедио интензиван и квалитетан рад КЗМ.

- **Проблем незапослености младих**

Према подацима НСЗ Варварин, на дан 30.09.2010. године укупан број младих незапослених био је 298, што чини 23,85% свих незапослених. Посматрано по старосним групацијама, млади су међу најбројнијима. Такође, у истраживању спроведеном за потребе овог ЛАП-а, 23,08% младих би доласком у КЗМ највише волело да добије информације о могућностима за запослење.

Незапосленост је засигурно један од највећих проблема са којим се млади у Општини сусрећу и он је узрок многих других проблема. Број становника општине Варварин је већ дужи низ година у константном опадању. Управо због недостатка радних места и немогућности запослења велики број младих напушта свој родни крај. Најчешће средину напуштају млади који су високообразовани, јер најтеже проналазе запослење које оговара њиховој стручној спреми. Млади одлазе или у велике градове у Србији, или ван земље, и Општина постаје све малољуднија и старија.

Главни актер у решавању проблема незапослености младих требало би да буде НСЗ, испостава Варварин. Она би требало да организује низ програма, од активног тражења посла, преко додатних обука, до преквалификације и доквалификације незапослених. Међутим, због ограничених финансијских средстава и људских ресурса, ови програми се не реализују у неопходном обиму и фреквенцији.

По завршетку формалног образовања, млади су недовољно припремљени за адекватно тражење посла. Недостатак практичног радног искуства један од основних проблема приликом процеса запошљавања. За решавање овог проблема, опет, нема организоване понуде за учешће у програмима волонтирања и/или стажирања кроз које би млади могли да стекну радно искуство. У оквиру школа није организован рад који би се бавио професионалном оријентацијом ученика, неопходном за правилно усмеравање младих при креирању своје каријере.

Велики број младих не поседује вештине које су постале основни предуслов за обављање многих послова, попут познавања рада на рачунару и страних језика. Један од главних начина за решавање овог проблема је интензивирање тренутно сиромашне понуде неформалног образовања којим би незапослени млади стекли додатне вештине неопходне за добијање посла

Проблем незапослености младих посебно се разматра и у Стратегији одрживог развоја, у којој се, тим поводом, планира израда стратешког оквира за развој заједнице у циљу запошљавања младих, као и формирање посебне радне јединице за послове планирања друштвеног развоја и едукације локалног становништва за различите врсте делатности. Ово нам, охрабрујуће, даје до знања да локална самоуправа има слуха за овај проблем, и да има намеру да се њиме озбиљније позабави.

Решавање проблема незапослености, као једног од централних проблема, свакако би могло да доведе и до ублажавања осталих проблема, односно, уколико се у томе не успе, незапосленост може дугорочније утицати на лош положај младих у Општини.

- **Недовољни и неадекватни културно-образовни, спортски и други садржаји за младе**

Културно-образовни, спортски и други садржаји за младе нису на задовољавајућем нивоу и могу с означити као недовољни. Евидентна је сиромашна понуда и низак степен укључености младих у културно-образовне, спортске и забавно-рекреативне програме у заједници. Релевантне институције по

правилу не нуде посебне програме за младе, или их пак нуде спорадично и без посебног плана.

Културна понуда за младе општине Варварин није на задовољавајућем нивоу. Сви културни актери на одређени начин и у одређеном обиму, укључују и омладину у свој рад, али је очигледно да се то чини несистематски и повремено. Квалитетне културне манифестације намењене младима готово да не постоје. Најважнији проблеми развоја културе варваринских институција везани су за простор, материјално-финансијске услове и кадровски потенцијал институција, као и организациону модернизацију. У Општини је, као последица опште културне дегенерације деведесетих година прошлог века, приметна и слаба заинтересованост младих за квалитетне садржаје из културе. Због тога је потребно посебно промовисати праве културне вредности.

У области спорта, у општини Варварин се као проблем уочавају недовољан број спортских терена, недостатак спортских кадрова и недовољно развијене спортске клубске активности. Поједини спортски терени и игралишта су руинирани и не пружају адекватне услове за бављање спортом. На територији Општине не постоје ни отворени ни затворени базени. Такође, Општина се среће и са недовољним ангажовањем жена у спорту, па се као последица тога јавља недовољан број женских спортских клубова.

Осим делимично КУД-ова и појединих спортских удружења, не постоје цивилне организације које примарно поспешују активизам младих. Нема адекватног садржаја и понуде који би инволвирани младе и смислено их ангажовали. Уочљива је и слаба понуда било каквих облика неформалног образовања и програма који негују и развијају креативност младих.

Постојећи начини информисања младих о дешавањима за младе, неадекватни су и у раскорак са потребама младих. Такође, недовољна је и партиципација младих у осмишљавању различитих програма за младе.

Проблем сиромашних културно-образовних и спортских садржаја уочен је и у Стратегији одрживог развоја. Због тога се у том документу планира обогаћивање културних и спортских садржаја. Ово нам указује да је речени проблем озбиљан и уочљив из више перспектива. Охрабрујуће, то нам даје до знања да локална самоуправа има слуха за овај проблем, и да има намеру да се њиме озбиљније позабави.

Истраживање о потребама младих које је урађено за потребе ЛАП-а за младе добар је показатељ шта младима недостаје, и у складу с тим, које активности би требало покренути на пољу културе, спорта и неформалног образовања.

- **Проблем здравствене и социјалне заштите**

Здравље младих. Здрављу младих у Варварину посвећује се одређена, али не и довољна пажња.

Како и истраживања Светске здравствене организације и Уницефа показују, у Србији је здравље младих угрожено све већим порастом сексуално преносивих инфекција, болести зависности, као и депресије.

Генерално посматрајући, млади људи у Варварину немају проблеме високог ризика, али је неопходно постојеће стање довести на виши ниво. Нарочито је важно да се организују превентивне активности у домену здравља младих, како физичког, тако и психичког.

Млади немају навику за превентивни и саветодавни одлазак у здравствену установу, нити се овакав вид понашања грађана стимулише посебним програмима у смислу едукације. Са друге стране, истраживање нам показује да би скоро сваки други анкетирани желео да похађа курсеве о здравом начину живота (46,15%), а

скоро сваки трећи млади испитаник похађао би курсеве о контрацепцији и заштити од полних болести (28,85%).

Опрема коју Дом здравља поседује је веома оскудна и не може да задовољи савремене начине дијагностике и лечења пацијената. У погледу постојеће структуре радника постоји вишак појединих и мањак других профила радника.

Анализа здравства у Варварину показује да, сем спорадичних акција, не постоји системско промовисање здравих стилова живота, нити организовано указивање на штетност употребе алкохола, дувана и других психоактивних супстанци. Такође, доступност превентивних и консултативних здравствених услуга, не прати потребе младих. Не постоје организоване, перманентне едукативне кампање за младе, нарочито за оне средњошколског узраста код којих је превенција посебно важна и корисна.

Социјално угрожени млади. У Стратегији социјалне заштите општине Варварин деца и млади издвојени су са разлогом као једна од две приоритетне циљне групе и дефинисан је сет специфичних циљева којима се предвиђа побољшање положаја младих у сфери социјалне заштите. Такође, један од приоритетних стратешких циљева Стратегије одрживог развоја општине Варварин гласи *унапредити систем социјалне заштите*.

Иако се, како можемо видети, решавање проблема социјалне заштите посебно третира у наведеним стратегијама, подаци говоре да је неопходно и у овом документу посебно указати на овај проблем, са посебним фокусом на младе. Социјално угроженим младима Општине нужно је посветити посебну пажњу.

Према подацима Републичког завода за статистику, просечна нето зарада по запосленом у општини Варварин износила је у августу 2010. године 23.523, док је републички просек био 33.955. По овој статистици Варварин спада у ред сиромашнијих општина у Србији.

Уз то, велики проблем Општине је и број незапослених лица, што узрокује и већи број сиромашних породица. Аналогно, и број незапослених односно сиромашних младих је прилично велики.

По подацима Центра за социјални рад број корисника из групације деце и омладине из године у годину се повећава. Из изештаја Центра видимо такође да расте број корисника у категоријама деце из породица са поремећеним породичним односима и деце и омладине са поремећајем у понашању.

Различити актери у Општини дају свој допринос побољшању социјалне заштите младих. Локална самоуправа пружа одређену врсту помоћи у виду субвенционисања ученичког превоза, исхране и уџбеника. Такође, Центар за социјални рад организује активности у складу са својим делокругом рада и финансијским могућностима. Значајан је и допринос Црвеног крста који посебну пажњу посвећује се раду са омладином кроз разне облике организовања и обука. Ипак, до сада уложене напоре потребно је додатно интензивирати – рад на социјалној инклузији младих потребно је унапредити и систематизовати укључивањем свих релевантних субјеката унутар локалне заједнице.

У спроведеном истраживању 13,46% анкетираних младих учествовало би у хуманитарним акцијама. Овај потенцијал би требало искористити али и увећати одговарајућом едукацијом о значају и вредности хуманитарног деловања.

Одељак 4. СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И ПРИОРИТЕТИ

При решавању наведених проблема три стратешка правца карактерисаће приступ којим се максимализује ефекат спровођења Локалног акционог плана за младе:

- 1) Повећање обима, квалитета и примерености услуга и активности намењених младима;**
- 2) Ојачавање локалних ресурса за омладински рад;**
- 3) Развијање регионалне сарадње за спровођење омладинске политике.**

Логика везе између ова три стратешка правца јесте у идеји да фундаменталне промене у прилагођености програмских садржаја за младе, повећању њихове разноврсности, доступности и обухвата – јесу могуће само ако се локални капацитети свих актера у заједници који раде са младима, а посебно Канцеларије за младе, ојачају, додатно умреже и прилагоде партиципативном менаџменту који укључује и саме младе; компензација за недостатке ресурса у самој заједници, у многим случајевима може се пронаћи коришћењем ресурса у региону.

За дефинисане групе проблема, локална заједница се одлучује да делује кроз четири међусобно повезана приоритетна подручја рада са младима:

- 1. Оснаживање активизма и повећавање мобилности младих;**
- 2. Унапређивање свих облика запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих;**
- 3. Унапређење културних, спортских и других садржаја за младе;**
- 4. Развијање социјалне инклузије и здравих стилова живота младих.**

Приоритети наведени по редоследу у целини одговарају по редоследу дефинисаним проблемима у „Пресеку стања“. Међутим, сходно прихваћеном холистичком приступу у развоју националне и локалне омладинске политике, деловања на остварењу једног приоритета по правилу доприносе и стварању претпоставки и/или директном остварењу других приоритета, те стога овако дефинисани "приоритети" осликавају логичку схему управљања променама која стално тежи да пружи допринос интегралној промени у заједници.

Приоритет 1.

Оснаживање активизма и повећавање мобилности младих

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку „Пресек стања и положаја младих“, посебно са проблемима неразвијености грађанског активизма, партиципације младих у процесима одлучивања у школама, установама културе и политикама локалне самоуправе, те са блиским питањима попут некоришћења ресурса којима се млади укључују у омладинску размену на регионалном и ЕУ нивоу, тј. са недовољно доступним информацијама о могућностима за ангажман младих...

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Апатија и незаинтересованост младих: непреузимање одговорности, одсуство препознавања сопствене важности и самопоуздања, креативности, одсуство осећаја припадности заједници;
- Млади немају добар приступ информацијама о могућностима њиховог учешћа у друштву и неформалном образовању;
- Недостатак простора и мали број удружења са чијим деловањем би се млади идентификовали: простор за рад и информисање, одсуство подршке за одрживост организација и иницијатива младих;
- Нема омладинских програма и адекватних пројеката који би заинтересовали ширу друштвену заједницу;
- Недовољан број трајних и одрживих волонтерских програма и недовољан број волонтера.

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

1. **Јачати капацитете КЗМ;**
2. **Повећати ниво информисања младих о могућностима омладинског активизма и програмима за младе;**
3. **Развити активизам и волонтеризам младих у Варварину;**
4. **Укључити младе у програме омладинске размене у региону и ЕУ.**

Приоритет 2.

Унапређивање свих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку "Пресек стања и положаја младих", посебно са проблемима незапослености и недостацима образовног система и система неформалног образовања.

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Недовољна понуда неформалног образовања, попут курсева информационе писмености и страних језика, утиче на ниже квалификационе способности незапослених младих.
- Средњошколци стечена знања недовољно продубљују кроз праксу, те на тржиште рада наступају без искуства које им је потребно да би се запослили;

- Млади са ресурсима да се баве пољопривредом недовољно су подржани од локалних и регионалних стручних служби које треба да им олакшају приступ знањима и информацијама и контактима потребним за успех на компетативном тржишту;
- Неразвијен процес каријерног вођења и саветовања, који има за циљ да младима олакша одабир школе и будућег занимања и проналажење посла;
- Предузетнички дух код младих је недовољно развијен, а не постоји изграђен систем подстицања и развоја предузетништва код младих.

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

1. **Унапредити конкурентност младих на тржишту рада путем унапређења формалног и подстицањем различитих облика неформалног образовања младих;**
2. **Развијати услуге каријерног вођења и саветовања код свих релевантних актера (школе, НСЗ, КЗМ...)**
3. **Развијати предузетништво кроз различите програме и мере подршке младима који почињу сопствени бизнис;**
4. **Промовисати и подржати развој пољопривредног домаћинства на компетативном тржишту.**

Приоритет 3.

Унапређење културно-образовних, спортских и других садржаја за младе

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку „Пресек стања и положаја младих“, посебно са проблемима у вези са културно-образовним и спортским садржајима, као и са недовољном понудом за квалитетно провођење слободног времена уопште.

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Неадекватан квантитет и квалитет културно-образовних, спортских и других забавно-рекреативних садржаја за младе
- Мали број и неадекватна опремљеност објеката и простора и намењених младима (простор за рад и реализацију садржаја),
- Неадекватно информисање о дешавањима за младе - постојећи начини информисања младих у раскорак са потребама младих
- Недовољна заинтересованост младих за садржаје из културе
- Недовољна партиципација младих у осмишљавању културно-образовних, спортских и других забавно-рекреативних програма
- Недостатак различитих видова неформалног образовања

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

- 1. Укључивање младих у креирање и реализовање културних, спортских и забавно-рекреативних садржаја;**
- 2. Изградња и адаптација простора за младе;**
- 3. Развијање нових облика забавно-рекреативних активности, атрактивних за младе;**
- 4. Развијање неформалног образовања.**

Приоритет 4.

Развијање социјалне инклузије и здравих стилова живота младих

Овај приоритет за развој заједнице у директној је вези са представљањем и разматрањем изнетима у одељку „Пресек стања и положаја младих“, посебно са проблемима локалне здравствене заштите, ангажовања младих у организацијама које се баве првенирањем и смањењем болести зависности, заштите репродуктивног здравља, сузбијањем наркоманије и алкохолизма. Безбедност младих у саобраћају, у школи или на местима на којима се окупљају млади, у јасној је вези са питањима социјалне патологије која нпр. произилазе из наркоманије и опијања. Такође, приоритет је повезан и са неопходношћу унапређења социјалне заштите, путем едукације и директним ангажовањем младих.

Разматрани проблеми могу се груписати на следећа специфична проблемска подручја:

- Недовољно организованог и континуираног рада на превенцији: болести зависности (пушење, алкохолизам, наркоманија), сексуално преносивих болести и ХИВ-а, менталних проблема у развојном добу, агресивног понашања и насиља
- Недовољно развијена свест младих о здравим стиливима живота и недостатак подршке правилном психо-физичком развоју младих у областима: развоја здраве и стабилне личности код младих, рекреација, исхрана и репродуктивно здравље.
- Поремећено понашање младих због неконтролисаног конзумирања: алкохола, цигарета и психоактивних супстанци.
- Релативно висок број социјално угрожених младих и младих из сиромашних породица.

За решавање уочених проблема локална заједница поставила је себи следеће специфичне циљеве:

- 1. Унапредити социјалну одговорност заједнице према младима;**
- 2. Подстицати ангажовање младих у области социјалне заштите;**
- 3. Развијати свест о здравим стиливима живота;**
- 4. Унапредити психофизички развој младих.**

Одељак 5. ПОВЕЗАНОСТ СА ДРУГИМ СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА

5.1. Усклађеност са Националном стратегијом за младе

Локални акциони план за младе општине Варварин у потпуности је усклађен са Националном стратегијом за младе коју је, на иницијативу Министарства омладине и спорта, усвојила Влада Србије. Национална стратегија за младе усклађена је са Националном стратегијом Србије за приступање Европској Унији, Стратегијом за смањење сиромаштва, Стратегијом развоја социјалне заштите у Републици Србији, Националном стратегијом запошљавања, Националном стратегијом привредног развоја Србије за период 2006-2012. године, Миленијумским циљевима развоја, Стратегијом развоја здравља младих, Стратегијом развоја менталног здравља, Стратегијом подстицања рађања, Стратегијом унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији, Стратегијом развоја стручног образовања у Републици Србији, и др, као и са одговарајућим међународним документима. Сваки национални документ предвиђа мере подршке и дефинише акције на локалном нивоу, јер је јасно да само јасна повезаност и усклађеност акција на оба нивоа, националном и локалном, може да доведе до унапређења друштвене заједнице у целини.

Тако и Локални акциони план за младе, који директно претаче принципе и вредности и стратешке и специфичне циљеве дефинисане Националном стратегијом за младе у конкретне акције на локалном нивоу, увезује све принципе дате у наведеним националним документима, а који се тичу младих.

Планирајући како да ефикасно и на најбољи могући начин побољша положај младих, општина Варварин полази од општих стратешких циљева дефинисаних Националном стратегијом, а то су:

1. Подстицање младих да активно учествују у друштву;
2. Развијање сарадње младих и обезбеђивање услова за њихово учешће у доношењу одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима;
3. Изграђивање система информисања младих на свим нивоима и у свим областима;
4. Обезбеђивање остваривања права на једнакост шанси свих младих у друштву, а посебно младих који живе у тешким условима;
5. Подстицање и вредновање изузетних испољавања и постигнућа младих у различитим областима;
6. Унапређивање могућности за квалитетно провођење слободног времена младих;
7. Развијање отвореног, делотворног, ефикасног и праведног система формалног и неформалног образовања који је доступан свим младима и који је у складу са светским трендовима у образовању и контекстом образовања у Републици Србији;
8. Подстицање и стимулисање свих облика запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих;
9. Унапређивање безбедности младих;
10. Чување и унапређивање здравља младих, смањивање ризика и водећих поремећаја здравља и развијање здравствене заштите прилагођене младима;

11. Оснаживање младих за иницијативе и активности које су у складу са основним циљевима одрживог развоја и заштите животне средине.

За сваки општи циљ дефинисани су специфични циљеви и мере за њихово остварење. Остваривање ових циљева биће усклађено са наведеним принципима и вредностима и препорукама датим у Националној стратегији за младе, континуирано праћено и вредновано, како би се, у случају евентуалних потешкоћа, благовремено и на одговарајући начин реаговало. Спознајући унапређење положаја и услова за развој младих, који чине темељ напретка сваког друштва као један од кључних задатака локалне заједнице, биће учињени максимални напори како би се наведени стратешки циљеви остварили у задатом временском оквиру, а у складу са реалним друштвеним околностима.

5.2. Усклађеност са другим локалним стратегијама

Локални акциони план за младе у сагласности је са Стратегијом одрживог развоја општине Варварин 2007–2017. Поред опште усаглашености ових докумената, одређени приоритети и специфични циљеви Локалног акционог плана за младе посебно се поклапају са приоритетним стратешким циљем Стратегије *Обезбедити услове заостанак младе популације у општини*, и његовим специфичним стратешким циљевима:

- Израдити стратешки оквир за развој заједнице у циљу запошљавања младих
- Формирати посебне радне јединице (предпостављан у оквиру локалне самоуправе) за послове планирања друштвеног развоја и едукације локалног становништва за различите врсте делатности
- Обезбедити институционални оквир подршке младим брачним паровима

И остали приоритетни стратешки циљеви Стратегије се у већој или мањој мери односе на младе и као такви комплементарни су са Локалним акционим планом за младе:

- унапредити образовни систем Варварина, реконструкцијом и техничким опремањем постојећих образовних институција и ангажовањем најстручнијег расположивог кадра.
  - Обезбедити адекватан школски простор за несметано одвијање наставе
  - Подизати стручне и професионалне капацитете просветних радника
- промоција и коришћење културног наслеђа са циљем развоја и унапређења заједнице
  - Спровести мере за адаптацију и изградњу Дмова културе
  - Обогатити културни живот у општини кроз организовање културних и образовних манифестација
- унапредити учешће грађана у одрживом развоју локалне заједнице кроз изградњу локалних средстава јавне информисаности
- унапредити развој спорта и спортских активности у Варварину изградњом спортских објеката, развојем клубских активности...
- унапредити систем социјалне заштите
- унапредити одрживу пољопривреду и квалитет живота на селу.
- системско решавање одрживог планирања, финасирања и праћења заштите животне средине...
  - Повећати ниво еколошке свести и едукације ученика

Локални акциони план за младе у сагласности је са Стратегијом социјалне заштите општине Варварин, 2007. У овој Стратегији деца и млади издвојени су као једна од две приоритетне циљне групе. Поред опште усаглашености ових докумената, одређени приоритети и специфични циљеви Локалног акционог плана за младе посебно се поклапају са стратешким циљем Стратегије *Унапређење и обезбеђивање адекватних услова за нормални животни развој деце и омладине*, односно са приоритетом *Деца и омладина* унутар којег је дефинисан сет специфичних циљева којима се предвиђа побољшање положаја младих у сфери образовања, социјалне заштите, здравства, спорта и запошљавања.

Оваквом усаглашеношћу различитих локалних стратегија и планова, постиже се хармонизован рад свих локалних актера на остваривању заједничких, међусобно преплетених циљева. Суштина реализације ових циљева јесте, у крајњој инстанци, подзање укупног квалитета живота у општини Варварин.

Одељак 6. МЕХАНИЗМИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

Управљање у процесу спровођења Локалног акционог плана за младе

Главни актер у спровођењу (а претходно у изради) Локалног акционог плана за младе јесте Канцеларија за младе, док главне активности и њихово спровођење надгледа Савет за младе. Локални координатор/ка чини спону између Канцеларије и надлежних из локалне самоуправе, Савета за младе, јавности и свих осталих учесника у послу који првенствено треба да буде партнерски и резултат сталног консултативног процеса међу свим заинтересованим друштвеним чиниоцима. Под осталим кључним актерима подразумевају се, пре свега, институције и организације које спроводе програме за младе под окриљем општинске управе, а уз подршку релевантних владиних и невладиних институција и организација са републичког нивоа.

Резултати рада Канцеларије за младе, кроз извештаје за чију је израду задужен локални координатор/ка, биће презентовани председнику општине и члановима Савета за младе, који ће својим одлукама обезбеђивати предуслове да се планиране активности реализују у усвојеним роковима. Административно-техничка подршка локалном координатору/ки биће обезбеђена кроз ангажовање лица која ће заједно са координатором/ком чинити Тим Канцеларије за младе, са јасно дефинисаним описом послова и задатака за сваког члана/чланицу Тима.

Праћење и евалуација

Процес праћења (мониторинга) и евалуације спровођења Локалног акционог плана за младе врше:

Тим за мониторинг – прати реализацију пројеката који су конкурсно изабрани и финасирају се из општинских средстава. Тим за мониторинг чине три представника, следеће структуре:

- локална самоуправа, стручни сарадник/ца из службе за финансије (финансијски мониторинг)
- представник/ца локалне самоуправе (Канцеларија за младе)
- представник/ца Савета за младе

Процедуру мониторинга и начин и структуру извештавања формулисаће Савет за младе у сарадњи са Канцеларијом за младе. Тим за мониторинг своје извештаје на месечном нивоу доставља Председнику општине, Одељењу за буџет, Локалном координатору/ки и Савету за младе.

Тим за евалуацију – прати и оцењује активности и резултате пројеката у реализацији и извештава тромесечно Савет за младе.

Тим за евалуацију чини 5 представника/ца следеће структуре:

1. Представник/ца локалне самоуправе
2. Представник/ца Тима за мониторинг
3. Стручно лице из институције, која се бави пројектном тематиком

Извештај Тима за евалуацију доставља се председнику општине и Савету за младе, преко Канцеларије за младе. Овај Извештај је основни документ на основу којег ће се радити ревизија Локалног акционог плана, јер он треба да садржи процену делотворности свих мера које су финасиране као и њихов утицај на локалну средину.

Одељак 7. ПРОМОЦИЈА ЛАП-а ЗА МЛАДЕ

Процес јавне расправе има за циљ да поспешу дијалог најширег обима у локалној средини и да буде завршна фаза широког консултативног процеса израде Локалног акционог плана за младе. Јавна расправа представља механизам који омогућава најширем кругу грађанства да утиче на будуће мере намењене бризи о младима, а чију ће примену координирати локална самоуправа.

Наведени процес подразумева јавно представљање општинских приоритета у вези са питањима и проблемима младих, као и мерама за њихово решавање, кроз све расположиве медије на локалном и/или регионалном нивоу.

Поред промотивних активности, јавна расправа треба да представља и механизам којим грађани могу да доставе своје коментаре, допуне или измене.

Интегрални текст Локалног акционог плана за младе треба да буде изложен на огласној табли Општине и на званичној општинској интернет презентацији, а грађани могу да у одређеном временском периоду доставе своје коментаре Канцеларији за младе.

После јавне расправе, Канцеларија за младе, у сарадњи са релевантним општинским телом/органом разматра пристигле коментаре, допуне или измене и одлучује да ли ће бити измена у Локалном акционом плану, или је потребно додатно објаснити поједина питања грађанима.